

Nye og vigtige temaer i oplæringen af pædagogiske assistenter

Information til oplæringsvejledere om
revisionen af erhvervsuddannelsen til
pædagogisk assistent

I august 2024 trådte en revideret uddannelsesordning for uddannelsen til pædagogisk assistent i kraft. Revisionen af uddannelsen har betydet, at der er kommet nye mål både i skoleundervisningen og i oplæringen. Fællesudvalget for Erhvervsrettede Velfærdsuddannelser (FEVU) har derfor udviklet denne folder til dig, der er oplæringsvejleder, og som skal vejlede eleverne i de nye oplæringsmål.

Vi håber, at folderen kan være til inspiration i din vejledning af pædagogiske assistentelever, og at folderen kan bidrage til at øge kendskabet og indsigten i uddannelsens indhold. Folderen gennemgår ikke alle de nye oplæringsmål, men uddyber fire emner: *specialpædagogiske kompetencer*, *bæredygtighed*, *digitale teknologier*, *refleksion*, der især har været i fokus i revisionen af uddannelsen, og som det er vigtigt, at eleven har fokus på i oplæringen, hvor eleven arbejder med alle oplæringsmålene.

For bare at tage fat i ét eksempel er der i den nye uddannelsesordning et nyt tværgående fokus på, at pædagogiske assistentelever opnår specialpædagogiske kompetencer. Pædagogiske arbejdspladser spænder bredt over forskellige institutionstyper med børn, unge og voksne. Og fælles for disse institutioner er, at specialpædagogiske kompetencer kan bidrage til at skabe deltagelsesmuligheder, så alle borgere bliver mødt i deres individuelle behov, med blik for den specialviden, det kræver. På den måde kan styrkede specialpædagogiske kompetencer i uddannelsen være med til at højne kvaliteten og den faglige standard i det pædagogiske arbejde.

Med denne folder ønsker vi at understøtte din vejledning af eleverne, så du får de bedste forudsætninger for at arbejde med de nye oplæringsmål i praksis.

God vejledning!

Hilsen FEVU

Indhold

En ny uddannelsesordning

4

Det nye fokus i oplæringen

6

1. Specialpædagogiske kompetencer

8

2. Bæredygtighed

10

3. Digitale teknologier

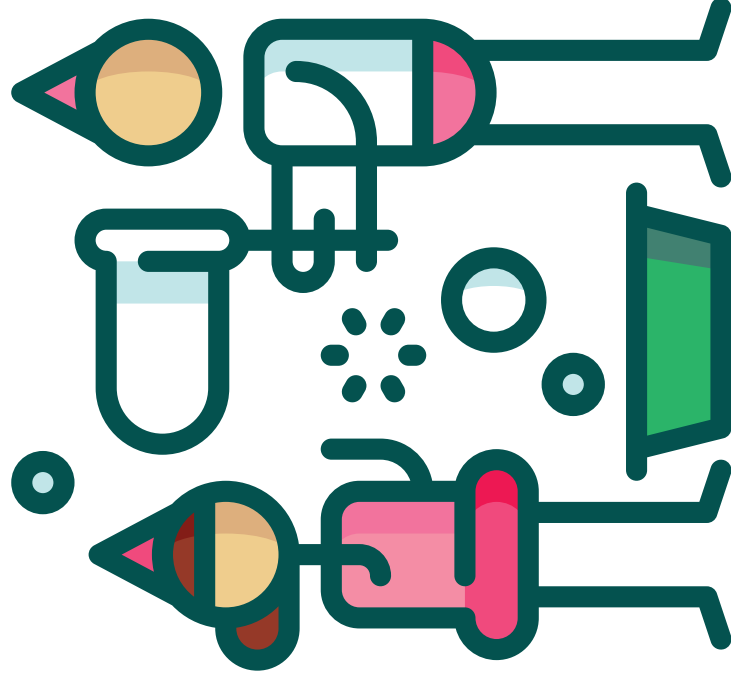
12

4. Refleksion

14

Nye oplæringsmål

16

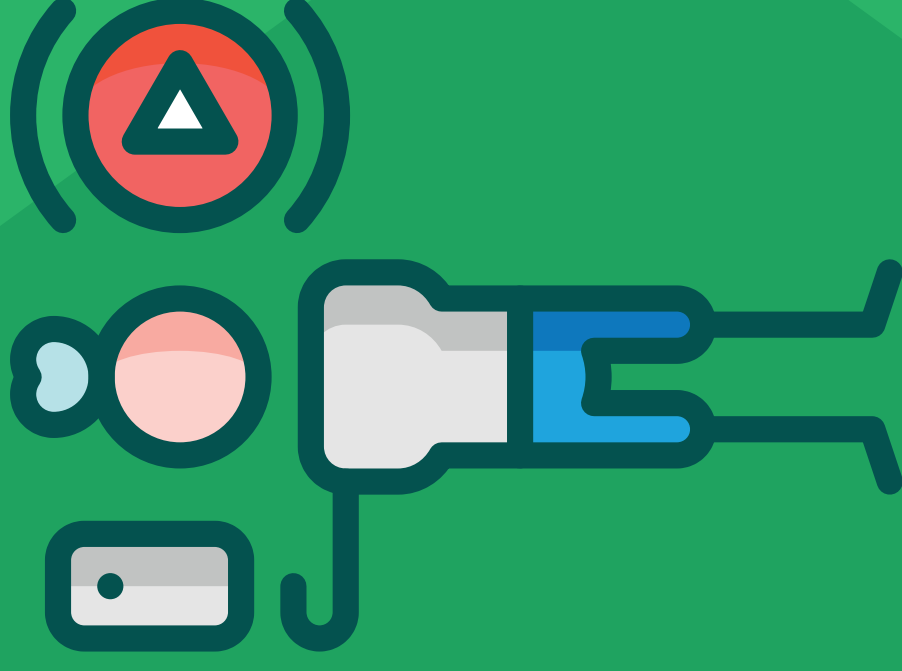

En ny uddannelsesordning

Erhvervsuddannelsen til pædagogisk assistent herunder oplæringen skal afspejle behovene på det pædagogiske arbejdsmarked. I 2022 udarbejdede konsulenthuset Moos-Bjerre og Teknologisk Institut en evaluering af den pædagogiske assistentuddannelse. Evalueringen viste, at langt de fleste elever, færdiguddannede og deres kolleger oplever en uddannelse af høj kvalitet. Derudover pegede evalueringen også på, at kompetence- og oplæringsmål kunne skærpes, og at de specialpædagogiske kompetencer kunne styrkes. FEVU valgte på den baggrund at revidere erhvervsuddannelsen til pædagogisk assistent i 2024, og det betyder, at bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til pædagogisk assistent (BEK nr. 739 af 15. juni 2024) indeholder justeringer.

Som følge af ændringerne i uddannelsesbekendtgørelsen er der også ændringer i uddannelsesordningen for pædagogisk assistentuddannelse, der trådte i kraft den 1. august 2024.

Når pædagogiske assistentelever har gennemført deres uddannelse, skal de være i stand til at løse de opgaver, der er brug for i den pædagogiske praksis. De skal være med til at sikre kvaliteten i det pædagogisk arbejde med børn, unge og voksne på det almene og på det specialiserede område. Derfor må uddannelsen også ændre sig i takt med udviklingen på det pædagogiske arbejdsmarked, så de kompetencer, elever opnår på uddannelsen, hele tiden passer til de opgaver, de skal varetage.

Det nye fokus i oplæringen

FEVU har valgt at udfolde fire temaer, som er styrket gennem den seneste revision af uddannelsen. Hensigten med denne folder er at sætte ord på, hvad det konkret betyder for din vejledning af den pædagogiske assistentelev i oplæringen.

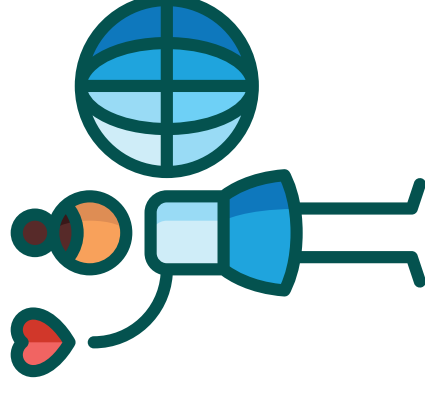
De fire temaer:

1. Specialpædagogiske kompetencer

Specialpædagogik er en pædagogisk tilgang, der fokuserer på kundskab og erfaring om læring og udvikling for mennesker med en eller flere funktionsnedsættelse – f.eks. i form af tilpasning af aktiviteter, kommunikationsformer og støttebehov med blik for målgruppens forudsætningssevner og individuelle behov. I dagtilbud kan det f.eks. være brug af visuel struktur for børn med autisme. På botilbud kan det handle om at understøtte færdigheder for borgere med kognitive, fysiske, psykiske eller sociale udfordringer, så der skabes livskvalitet i dagligdagen.

2. Bæredygtighed

Nationalt Center for Erhvervspædagogik (NCE) definerer bæredygtige handlekompetencer som ”evnen til i samarbejde med andre at engagere sig i samt at igangsætte, handle og skabe positive forandringer i forhold til komplekse udfordringer inden for et erhverv, og dermed bidrage til udviklingen af et bæredygtigt samfund som helhed”. Med et stigende fokus på, hvordan vi som mennesker og borgere påvirker miljø og klima, er det væsentligt, at den faglærte pædagogiske assistent opnår kompetencer inden for bæredygtighed. Det kan dels være med fokus på at øge målgruppens forståelse af bæredygtighed og dels at kunne sætte konkrete aktiviteter i gang med fokus på miljømæssig bæredygtighed og menneskets påvirkning af naturen.

3. Digitale teknologier

Samfundet står midt i en digital udvikling, hvor digitale teknologier, skærme og velfærdsteknologier er blevet en stadig større del af vores hverdag. Det kalder på nye kompetencer hos den pædagogiske assistent med særligt fokus på digital dannelse og på en aktiv stillingtagen til, hvordan og hvornår digitale teknologier kan bruges, herunder kunstig intelligens. Det er væsentligt, at eleven aktivt forholder sig til og kan reflektere over brugen af digitale teknologier både i relationsarbejdet med børn, unge og voksne, og i forhold til hvornår en aktivitet skal være digital, og hvornår den skal være analog.

4. Refleksion

Evnen til systematisk at kunne reflektere over den pædagogiske praksis bidrager til øget kvalitet i løsningen af de pædagogiske opgaver. Det er væsentligt for at opnå høj kvalitet i praksis, at den pædagogiske assistentelev bliver oplært i at planlægge, gennemføre, tilpasse og fagligt begrunde pædagogiske aktiviteter med fokus på den målgruppe, som eleven arbejder med. Evnen til refleksion indebærer også at forholde sig til egen professionelle rolle, ansvar og etiske dilemmaer. Her kan f.eks. mentalisering hjælpe eleven med at forstå sig selv i den pædagogiske praksis.

I den sidste del af folderen præsenteres de nye oplæringsmål.

1. Specialpædagogiske kompetencer

FEVU har valgt, at der i uddannelsen fremover skal lægges større vægt på:

- At eleverne opnår specialpædagogiske kompetencer, der understøtter deltagelsesmuligheder for alle, og får blik for målgruppens forudsætninger og mestringssevne i den konkrete kontekst.
- At forberede eleven til at arbejde i institutioner med forskellige målgrupper både børn, unge og voksne.
- At eleverne tilbydes oplæring på både daginstitutionsområdet og specialområdet, hvor det lokalt er muligt.

I vejledning af eleven kan det f.eks. betyde:

- At oplæringsvejlederen sætter fokus på, hvordan de specialpædagogiske kompetencer kan komme til udtryk f.eks. i botilbud med voksne med funktionsnedsættelser, samt i en daginstitution med børn med særlige behov. F.eks. ved at tage udgangspunkt i, hvordan man med neuropædagogisk tilgang, indsætter og metoder kan skabe et rummeligt miljø, hvor alle kan deltage.

Til højre er beskrevet to konkrete cases med inspiration til, hvordan du som oplæringsvejleder kan have fokus på de specialpædagogiske kompetencer hos eleven i praksis.

CASES

Case fra det specialiserede område, hvor specialpædagogiske kompetencer kommer i spil:

En af beboerne (Lise) på et socialpsykiatrisk bosted har svært ved at strukturere sin dag og glemmer ofte at tage sin medicin, hvilket påvirker hendes stabilitet og trivsel. Du kan drøfte med eleven, hvordan eleven kan anvende specialpædagogiske metoder til at støtte Lise i at skabe struktur og huske sine daglige opgaver. For eksempel kan eleven i samarbejde med Lise indføre en daglig rutine med visuelle påmindelser og en fast tidsplan, hvor Lise tydeligt kan se, hvornår hun skal tage sin medicin. I kan også tale om, hvordan eleven kan støtte Lise i at tage større ejerskab over sit medicinforbrug, og dermed støtte Lise i gradvist at opbygge en mere selvstændig hverdag.

Case fra daginstitutionsområdet eller skole/fritid (almenområdet), hvor specialpædagogiske kompetencer kommer i spil:

5-årige Georg går i daginstitutionen 'Himmelbjerg'. Georg er diagnosticeret autist og har ofte svært ved at overskue og deltage i de lege, der opstår blandt børnegrupperne på stuen. Du kan drøfte med eleven, hvordan det med pædagogiske greb bedst kan sikres, at Georg bliver en aktiv del i legefællesskabet på stuen. Det kan være med viden om, hvordan man kan guide Georg ind i en aktiv leg, hvor det med ekstra ord og støtte kan sikres, at Georg deltager og bidrager til legefællesskabet. Drøft derudover de konkrete måder, eleven kan bidrage til at udvikle et læringsmiljø, hvor alle børnene har mulighed for at indgå i en leg, og hvor der kan være behov for særlige greb ift. at sikre Georgs deltagelse.

2. Bæredygtighed

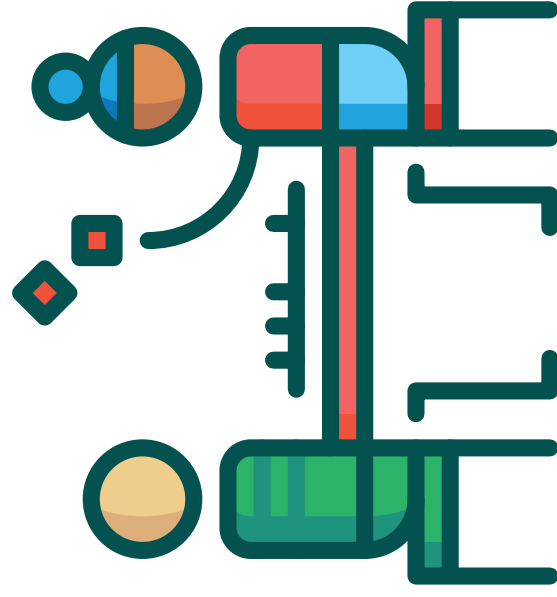
FEVU har valgt, at der i uddannelsen fremover skal lægges større vægt på:

- At eleverne i højere grad opnår handlekompetencer til at øge børn, unge og voksnes forståelse for bæredygtighed.

I din vejledning af eleven kan det f.eks. betyde:

- At du understøtter elevernes undersøgende tilgang til at finde bæredygtige løsninger sammen med borgerne, der fører til forandring og gode løsninger i borgernes hverdag – f.eks. ved at øge fokus på genanvendelse og at mindske ressourcespild.

Til højre er beskrevet to cases med konkrete eksempler på, hvordan du som oplæringsvejleder kan have fokus på bæredygtighed i din vejledning af eleven.

CASES

Case fra det specialiserede område, hvor der er fokus på bæredygtighed i vejledningen:

I et aktivitets- og samværstilbud for voksne borgere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser er der et særligt fokus på bæredygtighed. Eleven planlægger en pædagogisk aktivitet, hvor borgerne kan lære om energibesparelser gennem praktiske handlinger.

Eleven udarbejder et stort ”energibarometer”, der viser hvor meget energi, institutionen bruger i løbet af en uge. Når borgerne husker at slukke lys eller spare på vandet, kan de hjælpe med at sænke barometeret. Du kan tale med eleven om, hvordan man kan tilpasse aktiviteten til hver enkelt borgers evner, så alle kan deltage – måske ved at gøre opgaven til en del af daglige rutiner, hvor enkelte borgere får bestemte ansvarsområder, som de kan følge op på. Du kan også hjælpe eleven med at reflektere over, hvordan man kan udvide projektet til andre områder og bruge flere forskellige metoder for at øge borgernes forståelse af bæredygtighed.

Case fra daginstitutionsområdet eller skole/fritid (almenområdet), hvor der er fokus på bæredygtighed i vejledningen:

I den integrerede institution ’Mælkebøtten’ har ledelsen og forældrebestyrelsen en målsætning om, at institutionen særligt skal fokusere på bæredygtighed og klima i det pædagogiske arbejde. Der er derfor igangsat et arbejde, hvor alle børn i storebørnsgruppen fungerer som ”Klimatrolde”, som skal foregå med det gode eksempel i forhold til bæredygtighed. Der arbejdes blandt andet med, at man altid medbringer en affaldspose på tur, så der kan samles affald op. ”Klimatrolde” vælger derudover hvilke tiltag, de vil sætte fokus på, f.eks. sluk lyset, stop madspild etc. Du kan drøfte med eleven, hvordan der derudover kan sikres et fokus på bæredygtighed i den pædagogiske praksis, f.eks. gennem fokus på vandforbrug, affaldssortering – og hvordan det kan foregå i børnehøjde og igennem f.eks. leg og læring.

3. Digitale teknologier

FEVU har valgt, at der i uddannelsen fremover skal lægges større vægt på:

- At eleven bliver digitalt dannet og lærer fagligt at begrunde, hvornår anvendelsen af digitale teknologier i den pædagogiske praksis for børn, unge og voksne kan være relevant.
- At eleven i højere grad lærer at vejlede børn, unge og voksne om, hvordan man navigerer sikkert i digitale fællesskaber, herunder i forhold til lovgivning og GDPR.
- At eleven kan reflektere over etiske dilemmaer forbundet med digitale teknologier og deres indflydelse på trivsel og identitet.

I din vejledning af eleven kan det f.eks. betyde:

- Et fokus på, at eleven lærer at begrunde og fagligt argumentere for, hvornår en digital teknologi er relevant at anvende i en pædagogisk aktivitet, eller hvornår teknologien skal udelades.
- At du som vejleder skal have fokus på at vejlede eleven med henblik på at overholde reglerne om GDPR samt regler for deling af billeder af børn, unge og voksne i institutionen.
- At du som vejleder kan igangsætte elevens refleksioner over hvilke etiske dilemmaer, der kan være forbundet med at anvende digitale teknologier og deres betydning for målgruppens trivsel og identitetsdannelse.

Til højre kan du læse to konkrete cases, der afspejler, hvordan du som oplæringsvejleder kan vejlede elever i et øget fokus på digital refleksion.

CASES

Case fra specialområdet, hvor der er fokus på elevens digitale kompetencer:

På et aktivitetscenter for unge med fysiske funktionsnedsættelser laver eleven Kasper digitale kunstværker med borgerne. Ved hjælp af en app, som man kan betjene ved enkle bevægelser og berøring, og som giver kreative forslag, bliver det muligt for de unge at udtrykke sig kreativt på trods af fysiske begrænsninger. I din vejledning kan du sammen med Kasper f.eks. reflektere over, hvordan digital teknologi både giver de unge nye muligheder for at kommunikere og udtrykke sig kreativt, samtidigt med at det er vigtigt, at de unge ikke lader appens forslag styre deres kreative beslutninger.

Case fra daginstitutionsområdet eller skole/fritid (almenområdet), hvor der er fokus på elevens digitale kompetencer:

Klubben er på tur med eleverne fra 5. årgang på Andebyskolen. I klubben plejer de at lave en lille collage/plakat for at vise turen for resten af klubben. Når der skal tages billeder af børnene, er det oplagt at drøfte de opmærksomhedspunkter, man bør have som den, der tager billederne, og inden man deler billederne med andre. Du kan drøfte med eleven, hvordan der kan arbejdes med børnenes forventninger og grænser i forhold til deling af billeder.

4. Refleksion

FEVU har valgt, at der i uddannelsen fremover skal lægges større vægt på:

- At styrke elevens refleksionskompetence og fremme en undersøgende tilgang til den eksisterende praksis.

I din vejledning af eleven kan det f.eks. betyde:

- At du i højere grad som vejleder igangsætter refleksionsprocesser hos eleven.
- At du får eleven til at reflektere ved at give arbejdsopgaver, som medfører overraskelser og undren.
- At du som vejleder stiller spørgsmål til elevens handlinger/løsninger i pædagogiske sammenhænge og lærer eleven at gennemgå en systematisk refleksionsproces.
- At du reflekterer over din egen rolle som vejleder af pædagogiske assistentelever.

Til højre er beskrevet to cases med inspiration til, hvordan du som oplæringsvejleder kan have fokus på refleksion i vejledningen af eleven.

CASES

Case fra specialområdet, hvor der er fokus på elevens refleksionsproces:

En elev på et botilbud for voksne med psykiske udfordringer oplever, at en beboer bliver vred og højtråbet under en fælles aktivitet. Efter episoden sætter du dig sammen med eleven for at reflektere over situationen. I taler om elevens reaktion, hvor eleven forsøgte at dæmpe konflikten ved afledning – en handling, der hjalp kortvarigt, men ikke tog fat i beboerens frustration. I drøfter alternative strategier, hvor eleven kan anvende en undersøgende tilgang for at forstå årsagerne til vreden. I fællesskab lægger I en plan, hvor eleven fremover prøver samtaleteknikker og observerer deres effekt. Til sidst aftaler I en opfølgning, så eleven kan få mulighed for at reflektere over sine erfaringer og læring i forløbet.

Case fra daginstitutionsområdet eller skole/fritid (almenområdet), hvor der er fokus på elevens refleksionsproces:

I børnehaven Mariehønen oplever det pædagogiske personale, at der ofte opstår konflikter mellem børnene. Konflikterne handler typisk om legetøj, deltagelse i leg og plads i legeområderne. Du kan sammen med eleven observere børnenes adfærd og notere, hvornår og hvordan konflikterne opstår, hvilke børn der er involveret, og hvordan konflikterne udvikler sig. Efter observationerne drøfter du med eleven mulige årsager til konflikterne samt forskellige tilgange til at håndtere dem. Baseret på observationerne beslutter du sammen med eleven at afprøve forskellige løsninger til at håndtere konflikterne. Efter en periode evaluerer du sammen med eleven de nye tiltag og ser på, om antallet af konflikter er faldet, og om børnene er blevet bedre til at løse konflikter selv.

Nye oplæringsmål for pædagogisk assistent 1. august 2024

01

Eleven kan selvstændigt og i samarbejde med andre varetage de relevante pædagogiske indsatser, opgaver og aktiviteter ud fra gældende lovgivning og lokale strategier for arbejdsområdet.

02

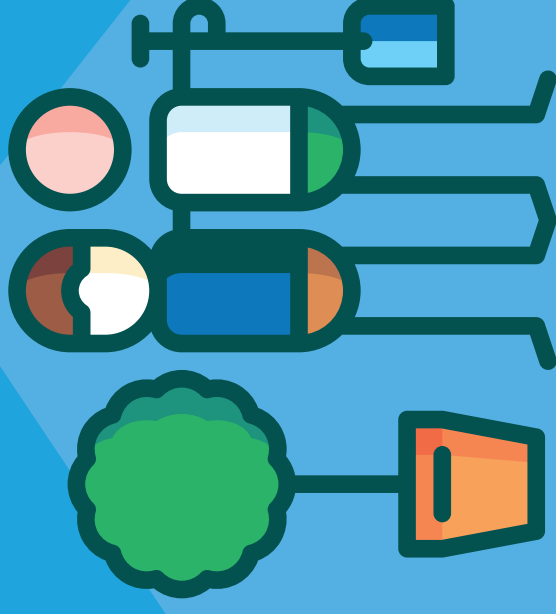
Eleven kan systematisk reflektere over pædagogiske observationer, og anvende observationer til at planlægge, gennemføre, tilpasse og fagligt begrunde pædagogiske aktiviteter, der understøtter målgruppens udvikling, læring, trivsel, og identitetsdannelse, samt identificere og handle på ændrede adfærdsmønstre.

03

Eleven kan identificere og arbejde med pædagogiske mål fra handle- eller læreplaner samt selvstændigt planlægge, gennemføre og evaluere pædagogiske indsatser og aktiviteter, der blandt andet har fokus på den pågældende målgruppes kommunikation og/eller sproglige udvikling.

04

Eleven kan selvstændigt planlægge, gennemføre og evaluere pædagogiske indsatser og aktiviteter under hensyntagen til målgruppens forudsætninger, mestringsevne og med fokus på involverende og medskabende processer og sociale fællesskaber.

05

Eleven kan selvstændigt understøtte målgruppens kompetencer til at etablere venskaber og indgå i sociale relationer.

06

Eleven kan ud fra en faglig og professionel tilgang selvstændigt planlægge og gennemføre pædagogiske omsorgsopgaver med kendskab til og forståelse for målgruppens kognitive funktionsevne, adfærd og kan imødekomme særlige behov.

07

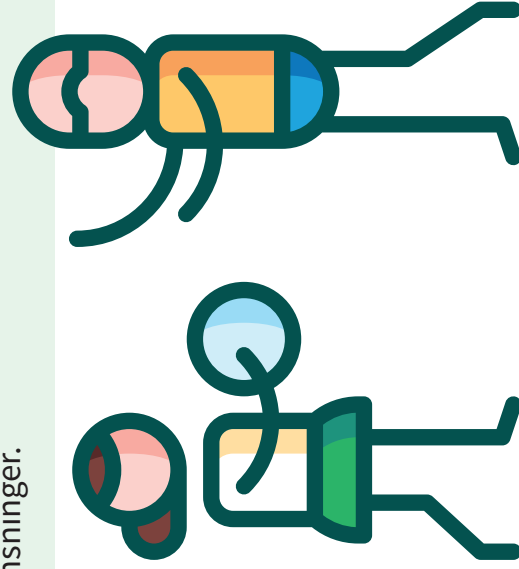
Eleven kan selvstændigt igangsætte og motivere til pædagogiske aktiviteter, der understøtter succesoplevelser og skaber engagement og glæde ved fysisk aktivitet og bevægelse.

08 Eleven kan selvstændigt planlægge, gennemføre og evaluere pædagogiske indsatser og aktiviteter, der øger målgruppens forståelse for bæredygtighed.

09 Eleven kan selvstændigt anvende hygiejniske retningslinjer og tage initiativ til handlinger, for at afbryde smitteveje og forebygge infektioner.

10 Eleven kan selvstændigt planlægge, gennemføre og evaluere pædagogiske indsatser og aktiviteter, som bidrager til kulturel forståelse, sundhedsfremme og øger målgruppens bevidsthed i forhold til sundhed og livskvalitet.

11 Eleven kan selvstændigt planlægge, gennemføre og evaluere musiske, kreative, æstetiske og kulturelle aktiviteter med fokus på indtryk, oplevelser, dannelse, følelser og kropslige sansninger.

12 Eleven kan anvende og fagligt begrunde anvendelsen af digitale teknologier i pædagogiske aktiviteter, samt reflektere over etiske dilemmaer og vejlede målgruppen om sikkerheden ved brugen heraf.

13 Eleven kan deltage aktivt i faglige drøftelser, samt indgå i samarbejde med professionelle om planlægning af pædagogiske indsatser og aktiviteter.

14 Eleven kan medvirke til udvikling af et godt fysisk og psykisk arbejdsmiljø, herunder arbejde i overensstemmelse med ergonomiske principper og eventuel velfærdsteknologi, samt forebygge fysisk og psykisk vold på arbejdspladsen.

15 Eleven kan indgå i professionelle relationer, samarbejde, nedtrappe konflikter og kommunikere målrettet, empatisk og anerkendende med målgruppen, pårørende, kolleger.

16 Eleven kan reflektere over egen fagprofessionelle rolle, ansvar og kompetenceområde i den pædagogiske praksis, herunder etiske og faglige dilemmaer.

17 Eleven kan selvstændigt dokumentere og evaluere det pædagogiske arbejde med henblik på at understøtte faglig kvalitetsudvikling og tværprofessionelt arbejde.

Læs mere om oplæring af
pædagogiske assistentelever:

